

HISTORIA I SPOŁECZEŃSTWO plan wynikowy

Rządzący i rządzi

Temat lekcji	Treści	Oczekiwane osiągnięcia ucznia:
1. Obywatel w <i>polis</i> ateńskiej	<ol style="list-style-type: none">1. Kto był obywatelem Aten?2. Reformy ustrojowe w Atenach3. Kto sprawował władzę w Atenach?4. „Jedność w różnorodności”	<ul style="list-style-type: none">– definiuje pojęcie obywatelstwa w świecie greckim– charakteryzuje strukturę społeczeństwa starożytnych Aten i jej wpływ na kwestię obywatelstwa– wyjaśnia, jaką rolę odgrywali obywatele w demokracji ateńskiej i ocenia ich wkład w życie polityczne <i>polis</i>– przedstawia etapy ewolucji ustroju starożytnych Aten– omawia organizację <i>polis</i> ateńskiej– opisuje kompetencje organów władzy w demokracji ateńskiej
2. Republika rzymska i jej obywatele	<ol style="list-style-type: none">1. Władze republikańskie2. Kim był obywatel Rzymu?3. Jak można uzyskać obywatelstwo?	<ul style="list-style-type: none">– wyjaśnia rolę rozwoju terytorialnego państwa rzymskiego w kształtowaniu się pojęcia <i>civitas</i>– definiuje pojęcie obywatelstwa w państwie rzymskim– opisuje strukturę społeczeństwa starożytnego Rzymu i jej wpływ na kwestię obywatelstwa– przedstawia etapy ewolucji ustroju starożytnego Rzymu– wymienia najważniejsze organy i urzędy republiki rzymskiej– porównuje i ocenia prawa oraz obowiązki obywateli w świecie greckim i rzymskim
3. Tradycja antycznej demokracji i republiki w późniejszych epokach	<ol style="list-style-type: none">1. Republiki w średniowieczu2. Oywatele średniowiecznych miast3. Republika Niderlandów4. Demokratyczne i republikańskie tradycje polskiej szlachty	<ul style="list-style-type: none">– wymienia przykłady recepcji antycznej tradycji politycznej w późniejszych epokach– omawia uwarunkowania uzyskania praw obywatelskich przez średniowieczne mieszczaństwo– przedstawia prawa i wolności średniowiecznego mieszczaństwa oraz jego wewnętrzne rozwarstwienie– opisuje osiągnięcia republik kupieckich– charakteryzuje organy władzy Republiki Weneckiej i Republiki Zjednoczonych Prowincji– prezentuje wspólne cechy między demokracją szlachecką w Rzeczypospolitej a ustrojem <i>polis</i> ateńskiej i republiki rzymskiej– tłumaczy wpływ ideologii sarmackiej na sposób rozumienia praw i obowiązków polskiej szlachty względem państwa
4. Władcy średniowiecznej Europy	<ol style="list-style-type: none">1. Królestwo Franków i Kościół2. Cesarstwo uniwersalistyczne3. Cezaropapizm	<ul style="list-style-type: none">– wymienia okoliczności powstania państwa Franków i Państwa Kościelnego oraz wzajemne relacje między nimi– przedstawia okoliczności odnowienia cesarstwa przez Ottona I

	<p>czy papocezaryzm?</p> <p>4. Jak przedstawiano pochodzenie władzy monarszej?</p>	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, na czym polegała idea uniwersalizmu cesarskiego – porównuje koncepcje cesaropapizmu i papocezaryzmu – charakteryzuje rywalizację między cesarstwem a papieżem w VIII–XIV w. – określa doktrynalne podstawy władzy w średniowieczu – podaje cechy ideologii władzy książąt i królów, cesarza oraz papieża
5. Feudalizm w średniowieczu	<p>1. Czym był feudalizm?</p> <p>2. System lenny</p> <p>3. Poddaństwo chłopów</p>	<ul style="list-style-type: none"> – tłumaczy znaczenie terminu feudalizm – omawia relacje między seniorem i wasalem oraz obowiązki każdego z nich – przedstawia proces kształtowania się drabiny feudalnej w społeczeństwie i wynikające z tego konsekwencje – wyjaśnia, na czym polegała zależność chłopów od pana feudalnego – opisuje proces rozprzestrzeniania się systemu wasalno-lennego w Europie – ocenia stosunki własności występujące w średniowieczu
6. Miasta średniowiecznej Europy	<p>1. Od upadku do rozkwitu</p> <p>2. Lokacje miejskie</p> <p>3. Samorząd miejski</p> <p>4. Gildie i cechy</p>	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia proces odradzania się miast w średniowiecznej Europie – wyjaśnia, na czym polegała lokacja miasta i jakie niosła korzyści dla jego mieszkańców – omawia organizację i kompetencje samorządu miejskiego – charakteryzuje zadania i funkcje cechów – tłumaczy, jaką rolę odgrywały gildie i hanzy
7. Kształtowanie się parlamentaryzmu europejskiego	<p>1. Początki parlamentaryzmu angielskiego</p> <p>2. Organizacja i działanie parlamentu angielskiego</p> <p>3. Stany Generalne we Francji</p> <p>4. Kompetencje Stanów Generalnych</p> <p>5. Zgromadzenia stanowe w innych krajach europejskich</p>	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia proces kształtowania się monarchii stanowych – opisuje genezę parlamentaryzmu angielskiego i francuskiego – charakteryzuje organizację i funkcjonowanie parlamentu angielskiego oraz Stanów Generalnych, a także prezentuje kompetencje tych zgromadzeń – ocenia relacje między królem oraz zgromadzeniami stanowymi w Anglii i Francji – omawia pochodzenie pierwszych parlamentów w innych wybranych krajach europejskich
8. Obywatele czy poddani?	<p>1. Prawa człowieka i prawa obywatela</p> <p>2. Rewolucja angielska</p> <p>3. Nowożytny teorie umowy społecznej</p>	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia różnicę między prawami człowieka a prawami obywatelskimi – charakteryzuje kwestie obywatelstwa w różnych modelach ustrojowych na przykładzie rozważań Niccolò Machiavellego, Thomasa Smitha, Jeana Bodina i Johna Locke'a – podaje znaczenie pojęcia rewolucja – omawia przyczyny, przebieg i skutki rewolucji

		<p>angielskiej</p> <ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje oraz ocenia wpływ jednostki na losy narodu i państwa na przykładzie działalności Olivera Cromwella – opisuje nowożytnie koncepcje umowy społecznej na przykładzie poglądów Thomasa Hobbesa, Monteskiusza, Jeana-Jacques’a Rousseau i Woltera
9. Elementy feudalizmu w czasach nowożytnych	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dualizm gospodarczy w Europie 2. Szlachta a pozostałe grupy społeczne 3. Folwark szlachecki 4. Jak zanikło poddaństwo chłopów? 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, na czym polegał dualizm rozwoju gospodarczego Europy w epoce nowożytnej – omawia genezę folwarku pańszczyźnianego w nowożytnej Polsce – przedstawia sposób organizacji i funkcjonowania folwarku – określa gospodarcze znaczenie folwarków w nowożytnej Polsce – opisuje sytuację prawną i ekonomiczną poszczególnych stanów społecznych na ziemiach polskich od XV do XIX w. – charakteryzuje proces zanikania poddaństwa i uwłaszczenia chłopów pod zaborami w XIX w.
10. Rzeczpospolita – królestwo czy republika?	<ol style="list-style-type: none"> 1. Początki polskiego parlamentaryzmu 2. Obrady sejmu walnego 3. Wolna elekcja 4. Sejmiki ziemskie 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, z czego wynikała uprzywilejowana pozycja polityczna szlachty polskiej – opisuje organizację i funkcjonowanie sejmu walnego oraz charakteryzuje jego kompetencje – prezentuje rodzaje sejmików i sejmów – przedstawia i ocenia relacje między królem oraz parlamentem w Rzeczypospolitej – porównuje parlamentaryzm staropolski z parlamentaryzmami: angielskim i francuskim
11. Szlachta i magnateria	<ol style="list-style-type: none"> 1. Jak powstał stan szlachecki? 2. Rozwarstwienie stanu szlacheckiego 3. Wzrost potęgi magnatów 4. Oligarchia magnacka 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, co decydowało o dominującej pozycji stanu szlacheckiego w Polsce – omawia najważniejsze przywileje szlacheckie i wyjaśnia ich wpływ na proces kształtowania się parlamentaryzmu polskiego – przedstawia rozwarstwienie stanu szlacheckiego – podaje cechy odróżniające magnaterię od pozostałych przedstawicieli warstwy szlacheckiej – charakteryzuje przyczyny i przejawy kryzysu demokracji szlacheckiej w XVII w. – omawia zjawisko oligarchizacji życia politycznego w Rzeczypospolitej – opisuje relacje między magnaterią a drobną szlachtą – ocenia wpływ magnaterii na króla i politykę państwa
12. Z królem lub przeciw niemu	<ol style="list-style-type: none"> 1. Konfederacje i rokosze 2. Rokosz Zebrzydowskiego 3. Rokosz Lubomirskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje rokosz i konfederację jako wyrazy szlacheckiego buntu – wymienia najważniejsze postulaty uczestników rokoszy: lwowskiego, Zebrzydowskiego i Lubomirskiego oraz konfederacji: tyszowieckiej, barskiej i targowickiej

	4. W obronie kraju 5. Konfederacja targowicka	– ocenia skutki stosowania <i>liberum veto</i> oraz zawiązywania konfederacji i rokoszy dla państwa i jego mieszkańców
13. Polskie wzorce obywatela	1. Obywatel w Rzeczypospolitej Obojga Narodów 2. Nowa koncepcja narodu	– omawia istotę obywatelstwa w przedrozbiorowej Rzeczypospolitej – przedstawia ewolucję poglądów na temat roli i miejsca obywatela w państwie w publicystyce Polski nowożytnej – ocenia postawy obywatelskie szlachty polskiej inspirowane ideologią sarmacką – opisuje propozycje reform ustrojowych w XVIII-wiecznej Polsce i ich wpływ na prawa, wolności i obowiązki obywatelskie – tłumaczy, na czym polega obywatelstwo uniwersalne
14. Wielkie rewolucje	1. Dlaczego wybuchła rewolucja amerykańska? 2. Wojna o niepodległość 3. Wybuch rewolucji 4. Francja republiką 5. Terror jakobinów i upadek rewolucji	– prezentuje przyczyny, przebieg i skutki rewolucji amerykańskiej – wymienia idee, które przyświecały założycielom Stanów Zjednoczonych – omawia przyczyny narastania nastrojów rewolucyjnych we Francji pod koniec XVIII w. – opisuje przebieg i skutki Wielkiej Rewolucji Francuskiej – omawia najważniejsze akty prawne przyjęte przez francuskie władze rewolucyjne – wyjaśnia wpływ rewolucyjnych aktów prawnych i deklaracji na przemiany społeczno-polityczne we Francji, w Europie i na świecie
15. Rewolucje społeczne	1. Wiosna Ludów 2. Ideologia socjalistyczna 3. Rewolucja w Rosji w latach 1905–1907 4. Rok 1917 w Rosji	– opisuje nastroje społeczne i polityczne związane z przemianami gospodarczymi w XIX w. – prezentuje przyczyny, przebieg i skutki Wiosny Ludów – określa wpływ ideologii socjalistycznej na zmiany i wydarzenia w Europie w XIX i XX w. – przedstawia okoliczności wybuchu, cechy i skutki rewolucji rosyjskich
16. Społeczeństwo bez państwa	1. Anarchizm czy komunizm? 2. Anarchizm w XX wieku 3. Anarchiści na ziemiach polskich 4. Anarchiści współcześnie	– omawia założenia ideologiczne anarchizmu – charakteryzuje poglądy i metody działania przywódców oraz zwolenników różnych nurtów anarchizmu – ocenia metody działalności anarchistów – przedstawia ruch anarchistyczny na ziemiach polskich – prezentuje udział organizacji anarchistycznych w działaniach związków zawodowych w XX w. – wyjaśnia znaczenie haseł antyglobalistów
17. Komuna Paryska	1. Powstanie III Republiki Francuskiej 2. Okoliczności proklamowania Komuny Paryskiej 3. Upadek Komuny Paryskiej	– omawia wpływ wojny francusko-pruskiej na przemiany ustrojowe we Francji i wybuch powstania w Paryżu – charakteryzuje reformy wprowadzone przez Komunę Paryską – przedstawia represje, jakie spotkały uczestników Komuny Paryskiej po jej upadku – opisuje udział Polaków w Komunie Paryskiej

	4. Represje wobec komunistów	– ocenia idee, które przyświecały zwolennikom zrywu w stolicy Francji w 1871 r.
18. Obywatele odrodzonej Rzeczypospolitej	1. Odbudowa państwowości 2. Od demokracji do sanacji 3. Konflikty społeczne w II Rzeczypospolitej	– charakteryzuje demokratyczne rozwiązania ustrojowe przyjęte w odrodzonej Rzeczypospolitej – przedstawia zakres praw obywatelskich w II Rzeczypospolitej – omawia wpływ wydarzeń politycznych na ograniczenie swobód demokratycznych i praw obywatelskich w przedwojennej Polsce – wymienia formy i skutki protestów społecznych, które odbywały się w okresie międzywojennym – ocenia walkę ugrupowań politycznych działających w II Rzeczypospolitej – opisuje sytuację narodowościową na ziemiach polskich
19. Władza i społeczeństwo w PRL	1. Komunistyczne władze w Polsce do 1956 roku 2. Wydarzenia poznańskie i odwilż październikowa 3. Jak powstała opozycja? 4. Marzec '68 5. Grudzień '70	– przedstawia uwarunkowania przejścia władzy przez komunistów w powojennej Polsce – omawia cechy charakterystyczne ustroju i gospodarki PRL – wyjaśnia, jaką rolę odgrywały środki masowego przekazu w kształtowaniu postaw opozycyjnych społeczeństwa polskiego – charakteryzuje najważniejsze wydarzenia polityczne w Polsce w latach 1956–1971 – określa wpływ realizacji planów gospodarczych PRL na powstawanie kryzysów społeczno-politycznych w kraju – opisuje przemiany społeczne w PRL
20. Opozycja polityczna w PRL	1. Początki opozycji 2. O wolne związki zawodowe 3. Rozprawa z opozycją 4. Dalsza walka o demokrację	– omawia przyczyny, przebieg oraz skutki polityczne i społeczne protestów i wystąpień Polaków przeciwko władzy ludowej – charakteryzuje działalność organizacji opozycyjnych w PRL na wybranych przykładach – przedstawia działalność opozycyjną NSZZ „Solidarność” – wymienia skutki polityczne i społeczne wprowadzenia stanu wojennego w Polsce – ocenia rolę obrad Okrągłego Stołu w przemianach politycznych w kraju
21. Między utopią a antyutopią	1. Wizje idealnego państwa 2. Utopia w myśli politycznej 3. Antyutopia 4. Eugenika – realizacja	– wyjaśnia pojęcia utopia i antyutopia – omawia cechy utopijnej wizji państwa idealnego na przykładach dzieł Platona, Thomasa More’a, Tommasa Campanelli, Francisca Bacona i Ignacego Krasickiego – porównuje elementy świata utopii i antyutopii

	antyutopii	<ul style="list-style-type: none">- tłumaczy, dlaczego autorzy antyutopii sprzeciwiali się rozwojowi systemów totalitarnych- wyjaśnia, na czym polega eugenika i jakie miejsce zajmowała w teoriach utopijnych i antyutopijnych- opisuje skutki praktyk eugenicznych w XX w., ze szczególnym uwzględnieniem zbrodni nazistowskich
--	------------	---